

ELFTE SÖNDAGEN "UNDER ÅRET"

ÅRGÅNG B

Första läsningen: **Hes 17:22-24** (*Jag låter det låga trädet växa högt*)

Hesekiel upplevde den nationella katastrofen på 500-talet f.Kr: Juda rikets undergång, templets förstörelse och bortförandet till exilen i Babylon. Han talar här om den kommande Messias och hans rike. V. 24 (det höga trädet blir lågt och det låga högt) ekar i *Magnificat*, Marias revolutionära lovsång (Luk 1:51-53). Frälsaren är av Davids ätt, han blir en ny gren på en avhuggen stam (jfr Jes 11:1ff; 53:2).

Andra läsningen: **2 Kor 5:6-10** (*Vi är angelägna om att vara Herren till behag, vare sig vi är borta eller hemma*)

De kristnas hem är **himlen**. I världen är vi bara ambassadörer: i varje land där vi måste verka inreder vi vårt hem så att det påminner om hemtrakterna i fjärran (helgonbilder, krucifix), vi är ständigt inloggade på hemlandets tv-kanaler (bibelstudier) och kopplar av med sånger på hemspråket så snart vi får en chans (liturgi). Vi ska hem och redovisa vårt arbete en dag – och längtar dit!

Evangelium: **Mark 4:26-34** (*Liknelserna om sådden och senapskornet*)

Känslan av jord mellan fingrarna efter en lång vinter är helt underbar. Vi sår, klipper, gräver om. Vi får här två liknelser om det – den förste har konstigt nog bara Markus valt att ha med i sin bok (kanske Lukas och Matteus tyckte den var för "lat" – bonden som sover och inte vet något är lite komisk, jfr Matt 13:24 f., där dagsverket saboteras när man sover). Den vilande mannen lär oss dock en viktig läxa: Guds rike är ren gåva, vi kan inget göra för att förtjäna det. Det kristnas lycka är vetskapen om att Gud själv *låter mig vila vid lugna vatten och dukar ett bord för mig* (Ps 23:2,5). Vad är dopet, vad är eukaristin annat än att vila i gemenskap med Herren? Det allra viktigaste i själens djup sker av sig självt. Vi har tid på oss – sanningen segrar. Vår helighet kommer att växa fram och mogna, och Herren ska skörda i rättan tid (v. 29). Jesus ser här gudsrikets genombrott som ett rop av jubel, skördearbetarnas glädje (domedagen och rädslan inför den är inte temat här).

Även den andra liknelsen strålar av hopp. Senapskornets litenhet var ett gängse uttryck. Vid Genesarets sjö kan detta frö växa till rejält och bli till en tre meter hög växt. Jesus vill säga att Guds storhet och hans rike är fördold bakom sin motsats. Det handlar om kontrasten mellan vår svaghet, våra brister, våra tillkortakommanden i hans tjänst och de förbluffande stora frukter som ändå kan bli till genom Guds hjälp. Det gör inget att du känner dig misslyckad som kristen – du ska få se att allt gott du gör, hur litet det än är, ska välsignas över alla mått. Vem har inte sett och beundrat lökväxter som bryter upp genom asfalt och träd som växer på hopplöst branta klippväggar? Precis *så* verkar riket i världen och nåden i ditt hjärta.

MÅNDAGEN I 11 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 21:1-16** (*Nabot har blivit stenad till döds*)

Dramat kring Nabots (Navots) mark är evigt aktuellt. Det visar hur lätt *lögn och mord* följer av en mentalitet som vill kunna köpa och sälja allt. Här i maktens korridorer härskar utpressning, rädsla och korruption. Alla tiger och fogar sig mot bättre vetande under drottningens direktiv. Israels kung är som ett bortskämt barn, ovärdig sitt ämbete.

Evangelium: **Matt 5:38-42** (*Värj er inte mot det onda*)

Vi är nu i Jesu bergspredikan som vi lämnade i lördags. ”Öga för öga, tand för tand” (2 Mos 21:24) var en urgammal rättsprincip (*lex talionis*), känd även i den babyloniska *Hammurabis lag* från 1700-talet f.Kr. Dess *positiva* syfte var att förhindra upptrappning av repressalier och oproportionerliga straff. I praktiken taxerade judarna kroppskador i pengar (skadestånd) – vem tjänar på att riva ut ögon och tänder?

Alla Jesu nya bud i denna predikan ska ses i ljuset av *glädjen över att Guds kungadöme snart, mycket snart, ska komma*. Hans lärjungar ska, i allt de gör, hjälpa andra inse att *den stora räddningen* är på ingång. Vad betyder det väl att någon vill ha dina kläder, ger dig en örfil eller (som romerska soldater brukade) tvingar dig bära sin packning? Låt det ske, ja, låt det ske dubbelt upp! Tänk dig en flock förlista sjömän på en ö som slåss om den sista maten. En av dem far upp: ”Ni kan ha min korb och brödet med för den delen! Titta bakom er: en räddningsbåt på väg hit!”

Ska man alltid vända andra kinden till? Givetvis vill inte Gud att vi ska tolerera t.ex. kvinnomisshandel. Men det finns vissa lägen där vi har övertaget och möjlighet att skada den som skadat oss. Då kan vi välja att visa på ett bättre sätt att agera än simpel hämnd. En kristen mentalitet verkar i Jesu anda för *human konfliktlösning*. Ett exempel kan vara att erbjuda brottsling och offer frivillig medling som alternativ till fängelse (s.k. konfliktråd). Det kan ge överraskande positiva effekter för båda parter.

Är din fiende hungrig, ge honom bröd, är han törstig, ge honom vatten (Ords 25:21).

TISDAGEN I 11 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 21:17-29** (*Du har förtörnat mig och kommit Israel att synda*)

Precis som kung Davids mord på Uria (2 Sam 11:14f) så är Ahabs (Achavs) mord på Nabot (Navot) inte glömt av Gud. Kungens glädje över den stulna trädgården blir kort. Samvetets röst ekar i Elias strafftal. Men Gud vill förlåta! När kungen (som David) gör

bot blir han förlåten. Hans dynasti får dock inte bestå (v. 29). Isebel ångrar inget. Hennes död ska visa hur hård hon var ("hundar" betyder hedendom och "blod" hennes regim).

Evangelium: **Matt 5:43-48** (*Älska era fiender*)

Dessa ord ställer sig framför oss som änglar från Gud. Vi grips av undran och allvar. Här talar en annan värld till oss än den vi känner till: *himlens värld* från vilken *Guds nåd* kommer, om vi vill ta emot. Vi står där, redo att ge våra fiender vad vi tycker de förtjänar, och ängeln säger: "Lägg bort era vapen, låta vreden fara." Galet? Så tycker utan tvivel denna världens människor. Varför skulle någon avstå från sin rätt till upprättelse, hämnd, skadestånd? *För att ett helt nytt imperium av kärlek och försoning håller på att ta över. "GUDS RIKE ÄR PÅ INGÅNG"*, så borde det stå på alla tidningarnas löpsedlar – med så feta och stora bokstäver att det inte fanns plats för andra saker, såsom alla de små fiendskaperna vi håller vid liv genom eviga *vendettor*.

Jesus motsäger inte Gamla testamentet här. Visst finns där uppmaningar som kan ses som hatfulla (t.ex. 5 Mos 7:2; Ps 139:21f), men att budet om kärleken till nästan (3 Mos 19:18) även innesluter fiender märks på många ställen, t.ex. 2 Mos 23:4; 3 Mos 19:33f; 5 Mos 23:7; Ords 24:17; 25:21. **Gud är den som älskar sina fiender** – vi som syndat mot honom. Paulus skriver: *Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog för oss medan vi ännu var syndare* (Rom 5:8). Guds rike har kommit och ska en dag bli synligt i all sin härlighet. Vi lever i en ständig adventsstämning: *snart kommer han*. Godhet mot fienden är att härma Guds villkorlösa generositet (v.45). *Imitatio Dei*, att efterlikna Gud, är ett centralt tema i hela Bergspredikan. Människor kan hata Gud – det blir deras undergång – men själv har Gud inte fiender.

Gladdes jag någonsin åt min fiendes fall, triumferade jag...(Job 31:29)?
--

ONSDAGEN I 11 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **2 Kung 2:1, 6-14** (*En vagn av eld syntes och Elia for upp till himlen*)

Elia, den misslyckade profeten (1 Kung 19:4), hedras av Gud med en himmelfärd. Israel väntade Elias återkomst direkt innan Messias (Syr 48:4-10; Mal 4:5f – i vissa biblar 3:23f; Matt 17:10-13). Hästar och vagnar är krigsredskap. Elia var som en skyddande armé (v. 12) för folkets religion, en andlig stormakt. Diktatorn Stalin frågade en gång hånfullt: "Hur många divisioner har påven?" När han dog sa Pius XII: "Nu får han se mina divisioner!" Elisha vill ärva Mästarens andliga kraft (v. 9 – liksom en förstfödd son fick en "dubbel arvsandel" enligt 5 Mos 21:17). Det får han: Mose kunde dela vattnen, Elia också och nu även Elisha (v.14). Vi kristna har ärvt **Jesu helige Ande** – något långt större! Den kan förvandla oss till nutida profeter!

Evangelium: **Matt 6:1-6, 16-18** (*Din fader, som ser i det fördolda, skall belöna dig*)

Ditt hemliga, fördolda, liv med Gud är **din verkliga relation** till honom, platsen där ingen teater är möjlig, där det inte spelar någon roll vad andra tycker om eller ser av dig. Där är du i det inre templet framför Fadern. Allt gott du gör för Guds skull ska vara likadant: du ska bara ha honom som publik. För en kristen är det mycket viktigt att dela med sig åt utsatta, det är viktigt att be och – på tredjeplatsen – bra att fasta för att tämja sina begär (i den ordningen presenterar Jesus också saken). Men om du ständigt vill spegla dig i vad andra anser om det du gör (v. 3 och 5) blir du snart en tragisk person. Du jagar beröm men man fnissar åt dig i hemlighet. Att be på platser där man syns bäst (som gatuhörn) eller att harkla högt när man lägger femhundredalappen i bössan är bara patetiskt. Jesu karikatyrer väckte säkert hjärtliga skratt.

Som läsningen presenterar detta utsnitt ur Bergspredikan (där vi hoppar över Fader vår) får det en förunderlig poetisk form och rytm. Tre gånger får vi en beskrivning av fasadfromhet och därefter hänvisningar till den inre dolda, äkta världen. Guds mörkerseende (Ps 139:12) återkommer som refräng. Gud är *fader*, uppmärksam lyssnande, som i templets innersta, allraheligaste rum, full av välvilja, av *belöningar*.

Den som tar sig an de fattiga lånar åt Herren och skall få sin lön av honom (Ords 19:17).

TORSDAGEN I 11 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Syr 48:1-14** (*När Elia höljdes i stormbyn, fylldes Elisha av hans ande*)

Vår genomgång av profeten Elia och Elisha (Elisa) kompletteras i dag med ord ur Jesus Syraks långa lovtal (Syr kap. 44-50) över Gudsfolkets hjältar från forntiden. De två var fruktansvärda för den gudlösa överheten, sända av Gud för att föra Nordriket Israel tillbaka till tron. Det misslyckades, och Gud lät riket gå under år 722/721 f.Kr.

Evangelium: **Matt 6:7-15** (*Så skall ni be*)

V. 7-8 förskräcker vissa katoliker. Vi ber ju rosenkransböner och litanior på löpande band – är det fel? Men vi upprepar inte dessa böner för att få Guds uppmärksamhet (den har vi redan) utan för att skärpa vår egen! Det sker för *vår* skull. Vår gode Fader vet utmärkt vad vi behöver! Hedningarnas litanior var annorlunda: de anropade sina gudar med långa hederstitlar, som man fjäskar för en diktator. Det gör inte vi.

Herrens bön är den viktigaste vi har, för den ber vi uttryckligen på hans order. *Katolska kyrkans katekes* har drygt hundra paragrafer vikta enbart åt denna bön (nr 2759-2865). Fader vår är för människor som fokuserar på en enda sak: att inte gå vilse på livets väg. Bönen anger rätt kurs emot det mål som är Guds rike. Liksom i tio Guds bud är dess tre första led orienterade mot den sakrala dimensionen: att rätt gudsdyrkan äger rum (Namnet helgas – konkret genom lovprisning och liturgi) och att vi får alltmer gemenskap med

Gud. De följande fyra bönera handlar – liksom fjärde till tionde Guds bud – om våra jordiska villkor, mitt i livets osäkerhet.

Orden ”vår” och ”Fader” uttrycker familjär samhörighet. Här råder barnets tillit, man springer fritt till föräldrarnas famn. Att riket ska komma och Guds vilja må ske (v. 10) är sak samma. Den tomma matlådan var vardag för de flesta av Jesu åhörare, därför bönen om bröd för dagen (v. 11). I andlig bemärkelse menas *Livets bröd*, eukaristin, Jesus själv (Joh 6:48). Bönen om förlåtelse (v. 12) är i Matteus version formulerat i ekonomiska termer (många av lärjungarna var säkert hopplöst skuldsatta). Räddning från ”prövning” och ”det onda” (v.13) behövs alltmer när de sista, jobbiga, tiderna närmar sig. Då gäller det att *stå upprätta inför Människosonen* (Luk 21:36).

Du, Herre, är vår fader, alltid har du hetat vår befriare (Jes 63:16).
--

FREDAGEN I 11 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **2 Kung 11:1-4, 9-18, 20** (*De smorde Joash och ropade: ”Leve kungen!”*)

Josheva som här (v. 2) räddar babyen *Joash* från drottning Ataljas massaker mot kung Davids släkt, var hans faster. Atalja var dotter till kungaparet som förföljde profeten Elia i Nordriket Israel. Hon ville i Sydriket Juda omintetgöra Guds löfte till David om att hans dynasti (och därmed religion) alltid skulle härska i Jerusalem (2 Sam 7:16). Det ledde till palatskupp. Joash blev kung som sjuåring. Judendomen överlevde.

Evangelium: **Matt 6:19-23** (*Där din skatt är, där kommer också ditt hjärta att vara*)

Här – och i resten av Matteus 6:e kapitel – härskar en närmast ”franciskansk” anda. Fattigdom är rikedom. Du ska älska Gud av all din *kraft*, heter det ju i 5 Mos 6:5. Därmed menas inte med muskelstyrka utan med alla ägodelar och jordiska resurser. Vill du säkra dig genom pengar blir du pengarnas slav. Snart äger dina ägodelar dig. Du måste slita ännu mer för att sköta dem. Din lyxbil får bucklor och du gråter som om mamma hade dött. Vilket ynkligt liv – *Tomhet, allt är tomhet, sa Predikaren* (Pred 1:2). Så många drömmar vi inte vill släppa och ändå varje gång vaknar besvikna ur! Nej, förankra allt i Guds tjänst, *det* är en lycka som består.

V. 22-23 är inte lätta. Eftersom avsnittet handlar om habegär ska det fördärvade ögat nog tolkas moraliskt: *den missunnsamma, svartsjuka själen* (jfr Ords 27:20; Pred 2:10; 4:8; 1 Joh 2:16). Vi i dag betraktar ögat som en kamera som sänder nervimpulser till hjärnan. Antiken verkar ha tänkt ögat som ett fönster som släpper in ljus i hela kroppen, men även som blicken som fokuserar på olika saker, i detta fall på osunda ting som kroppen då fylls med. På kvällen blir det mörkt ute. Inuti stugan tänder man lampan och ser all ruttenhet man släpat in. Dystert kring dig därute, dystert inne i själen – så lönar dig dina illusioner!

Möjligtvis syftar Jesus i v. 19 på helvetet *i mörkret utanför* (Matt 8:12) där man gråter och skär tändar. Avgudarna lurar oss dit ut. De är som ficklampor vars batterier snart tar slut. Förtappelsen är som att slungas ut rymdens ensamma mörker med dem, för alltid. I paradiset däremot blir Gud vår lampa (Upp 22:5), den sol som aldrig slocknar.

Förslag till fredagsoffer: blunda en stund och rikta all själens begär mot paradiset.

LÖRDAGEN I 11 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **2 Krön 24:17-25** (*Sakarja mördades mellan templet och altaret*)

Pojkkungen Joash av Davids ätt (se läsningen igår) lydde sin lärare, prästen Jojada, som hade gjort uppror för att han skulle bli kung. Israels religion återställdes. Men efter Jojadas död lät Joash avgudakulten ta plats igen. Jojadas son *Sakarja* vände sig mot sveket men stenades till döds. Jesus tog intryck av denna berättelse (Matt 23:35).

Evangelium: **Matt 6:24-34** (*Gör er inga bekymmer för morgondagen*)

Den "franciskanska" stämningen från igår dröjer kvar. Liksom den helige Franciskus av Assisi talade om att famna "Fru Fattigdom" (= det enkla livet) så presenterar Jesus i v. 24 ett arameiskt ord för egendom och pengar på ett närmast personifierat sätt, lite som "Herr Mammon" (= en ond slavägare som tar Guds plats i ditt liv). Det är en symbol för en handgriplig verklighet i vår värld när pengarna blir våra avgudar. Vi skadas ohyggligt på insidan och dras bort från Gud som skapat oss, som tar hand om oss och älskar oss. Spara gärna, shoppa gärna, sminka dig gärna, men *sök först Guds rike och hans rättfärdighet* (= den nya rättfärdigheten som Bergspredikan lär ut, jfr v. 33). Jesus, vandrande bland markens liljor och lyssnande till fåglarnas sång, lär oss en mindfulness som också skulle kunna kallas helig *mindlessness*: släpp det överdrivna ansvaret, oroa dig inte, låt inte jobbet ta kål på dig, lär dig se och glädjas åt allt som Gud gör i naturen kring dig! Salomo var vis och rik men ändå inte lika vackert klädd som gräset (= de fattigas bränsle). *Här finns något som är förmer än Salomo* (Matt 12:42), en ny vishet som inväntar allt gott från Guds hand, likt *korpens skrikande ungar* (Ps 147:9). Fågelfriheten, att inte behöva så och skörda (v.26), syftar möjligtvis på det gammaltestamentliga *friåret*, en tid av nåd då Gud skulle ge folket mat och alla som råkat i fattigdom skulle få tillbaka sin förlorade egendom (3 Mos 25:11-12, 20-21; jfr Luk 4:19). Jubelårets *solidariska omfördelning* ekar även i saligprisningarna i Matt 5:1-12; jfr Luk 1:52-53. Jesus ger en ny början, en ny exodus. V. 27 kan översättas med att *livsvägen* (livstiden) blir en bit längre eller också med att *kroppslängden* blir en aln (ca 50 cm) större. Vilket skulle du föredra? Hur som helst: sådana gåvor kan världsliga bekymmer inte ge oss.

Jag skall låta er bo i tält igen som i forna dagar (Hos 12:9).